

ข้อมูลทั่วไปประชาชนชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ – สกุล นายคำนึ่ง ลับจันทร์
ว.ด.ป เกิด ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๖ เพศ ชาย อายุ ๖๔ ปี
จบการศึกษา ปริญญาตรี
ที่อยู่ปัจจุบัน ๓๕ หมู่ที่ ๔ท่าค้อ ตำบลท่าค้อ อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
ชื่อบิดา นายเคี่ยม ลับจันทร์ ชื่อมารดา นางสมอาจ ลับจันทร์
ปัจจุบันประกอบอาชีพ ข้าราชการบำนาญ
มีความสามารถด้าน ประวัติศาสตร์

๒. เป็นประชาชนชาวบ้านหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท

- () อาหารและโภชนาการ () ศาสนาและพิธีกรรม
() เกษตรกรรมและการทำมาหากิน () ภาษาและวรรณกรรม
() ศิลปหัตถกรรมและสิ่งทอ () ศิลปะการแสดงดนตรี
(/) ประวัติศาสตร์และโบราณคดี () กีฬาและการเล่นพื้นบ้าน
() การแพทย์แผนไทยและสมุนไพร

๓. ข้อมูลรายละเอียด / ผลงาน / องค์ความรู้ / ความสามารถของประชาชนชาวบ้าน

๓.๑ แร่งบันดาลใจ / ที่มาของความรู้

ต้องการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นโบราณสถาน ซึ่งเป็นร่องรอยของประวัติศาสตร์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

๓.๒ วิธีการเรียนรู้

- ศึกษาจากตำรา ค้นคว้า
- จากการบอกเล่า , สอบถาม
- ศึกษาจากสถานที่จริง
- ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต

๓.๓ รายละเอียดองค์ความรู้ / ภูมิปัญญา

บ้านท่าค้อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๐ เดิมทีชาวบ้านท่าค้อตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงทางฝั่งขวาห่างจากตัวเมืองนครพนมทางทิศใต้ ประมาณ ๘ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากเจดีย์ศรีโคตรบูรณ เมืองแขก แขวงคำม่วน ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทางฝั่งซ้ายประมาณ ๕ กิโลเมตร บ้านท่าค้อเดิมชื่อว่า “บ้านห้วยน้ำแจ้ว”(น้ำพริก) ห้วยน้ำแจ้วนี้มีประวัติเล่าขานสืบทอดต่อไว้ว่า

ในครั้งโบราณเกิดมีท้าว(ผู้ชาย)แย่งนาง(หญิงสาว)ขึ้นที่หนองญาติ(บ้านหนองญาติ)มีท้าวไม่ปรากฏนามสามารถแย่งไปได้ แล้วพากันหนีหลบหนีลงมาทางทิศใต้ประมาณ ๔ กิโลเมตร ก็หลงทางไม่สามารถหาทางออกได้เดินวกไปเวียนมา เลยเกิดเป็นบ้านบุงเวียนเป็นชื่อในปัจจุบัน พอออกจากบ้านบุงเวียนแล้วยังหลงทางอีก เรียกว่า บังกอหลง ปัจจุบันคือห้วยบังกอ หลังจากออกจากบังกอหลงก็ถึงริมฝั่งแม่น้ำโขงจะพากันข้ามแม่น้ำโขง ทางฝ่าย

ติดตามก็เดินทางมาเจอกัน จึงได้สู้รบกัน ในการรบครั้งนั้น ได้ใช้น้ำแฉ่ว(น้ำพริก)ฉีดใส่ซึ่งกันและกันถ้าทางฝ่ายไหนโดนน้ำแฉ่วฉีดเข้าตา ก็ถูกมีดดาบฟันเข้าอีกที ในครั้งที่พากันฉีดย้ำน้ำแฉ่วรบกันนั้นต้องใช้น้ำแฉ่วมากมายทำให้น้ำแฉ่วไหลลงแม่น้ำโขงจนเป็นห้วย จึงได้ขนานนามว่า “ห้วยน้ำแฉ่ว” จนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านห้วยน้ำแฉ่ว ส่วนมากเป็นพวกลาวพวนและพวกที่อพยพมาจากค้าขายมาจากทางใต้ตั้งแต่เมือง เขมราชลงมา ชาวบ้านดั้งเดิมก็เป็นชาวเมืองศรีโคตรมัยบ้านเรือนประมาณ ๓๐-๔๐ หลังคาเรือน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๓๐ ชาวบ้านห้วยน้ำแฉ่วมีโรคระบาด (โรคห่า) คงเป็นโรคอหิวาต์ตกโรค พากันล้มตายเป็นอันมาก จึงพากันอพยพจากบ้านห้วยน้ำแฉ่วไปทางทิศตะวันตก บางครัวเรือนก็อพยพข้ามห้วยบังกอไปค้ำน้ำอ้อมและหนองแวง มีจำนวน ๕ ครัวเรือน บางครัวเรือนก็อพยพไปตั้งอยู่ริมห้วยบังกอ ปัจจุบันอยู่ตรงกับโรงเรียนบ้านท่าค้อ บ้านใหม่นี้มีชื่อว่า บ้านนาชู นอกจากชาวบ้านดั้งเดิมยังคงมีคนอพยพมาจากถิ่นฐานอื่นด้วยหลายหลังคาเรือน

ต่อมามีการแบ่งการปกครองเป็นหมู่บ้านเป็นตำบล บ้านนาชูมีประชากรจำนวน ๑๕ ครัวเรือน ทางราชการสมัยนั้น จึงจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายมา แก้วกิ่ง ตั้งเป็นหมู่ที่ ๖ ของตำบลสภานาชู เป็นที่ลุ่มถูกน้ำท่วมเกือบทุกปี ชาวบ้านจึงพากันย้ายออกจากบ้านนาชูไปที่บ้านใหม่ที่ละครอบครัว จนในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ บ้านนาชูจึงเป็นหมู่บ้านร้าง จึงเกิดเป็นหมู่บ้านใหม่ชื่อว่า บ้านดอนม่วง บางครอบครัวก็ย้ายจากบ้านห้วยน้ำแฉ่วไปทางทิศตะวันตกเหมือนกัน ประมาณ ๒ กิโลเมตร ถึงริมห้วยบังกอด้านทิศตะวันออก ตรงกับปากห้วยฮ่องแส (ปัจจุบันอยู่ในเขตหมู่ ๔ บ้านท่าค้อใต้ ตรงที่ทำการ สภานาชู) ห้วยฮ่องแส มีต้นกำเนิดมาจากบ้านเมืองเก่า ไหลลงมาห้วยบังกอปัจจุบัน จะอยู่ด้านหลังหมู่ที่ ๓ บ้านท่าค้อเหนือ ผู้นำชาวบ้านในการอพยพในครั้งนี้ คือพ่อเผ่าจารย์บุตรดา เมียชื่อว่ายายจิก (ต้นตระกูลฝ่ายแสน ซึ่งได้เป็นพ่อตา ของต้นตระกูลท่าค้อในปัจจุบัน) ได้พากันปลูกบ้านเรือนอยู่ริมปากห้วยฮ่องแส ส่วนทางทิศใต้ ได้พากันสร้างกุฏิอยู่ริมห้วยบังกอ โดยมีหลวงตาเป่าเป็นเจ้าอาวาสวัด(ต้นตระกูลจุมเป่า)ส่วนทางใต้ของวัดพ่อเผ่าจารย์บุตรดาได้ให้น้องชายคนที่ ๓ ได้สร้างบ้าน ท่านผู้นี้มีชื่อว่าพ่อเผ่าสุขแสน แต่ชาวบ้านมักเรียกชื่อแก้วว่าพ่อเผ่าหย่อม เพราะแกชอบพูดเสียงดัง ทำทางน่ากลัว จึงมีคนเกรงกลัวและให้ความเคารพนับถือ ท่านผู้นี้เป็นต้นตระกูลฝ่ายแสน มีบุตร ๒ คน คือยายเปลี่ยน ต่อมาได้แต่งงานกับพ่อเผ่าหนูสอนพรหม และลูกอีกคนหนึ่งคือพ่อเผ่าเรา ได้แต่งงานกับยายจำปา สมพิลา มีบุตร ๓ คน เป็นผู้หญิงทั้งหมดตระกูลฝ่ายแสนจึงไม่มีผู้สืบทอดต่อไป ต่อมาก็กลายเป็นตระกูล ศรีคันทะ และตระกูลยาบัญญัติษฐ์ ส่วนครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ทางทิศใต้ของวัด ซึ่งมีพ่อเผ่าทิดคำ เมียชื่อว่ายายจำปา ได้เป็นต้นตระกูล คำปิ่น ได้ไปบุกเบิกที่ทำนาใหม่ จากหลังบ้านของตัวเองจนถึงริมหนองบัว ต่อมาได้กลายเป็นที่นาของตระกูลอื่นหมด ทางด้านเหนือพ่อเผ่าจารย์บุตรดาได้บุกเบิกที่ดินไปทางทิศเหนือ(ปัจจุบันเป็นที่นาของอาจารย์ประเสริฐ ท่าค้อ)และได้บริจาคให้วัดโพธิ์ไทร ๑๑๔๐๐ ตารางเมตรทางทิศใต้ในย่านนี้ก็ยังมีเรือนพ่อเผ่าป่อง มีลูก ๒ คน คือแม่เผ่าบัว ตระกูลมุดผา กับแม่เผ่าดวง ตระกูลวงศรีดา ถัดไปอีกมีเรือนพ่อเผ่าสุทธิจิก เมียชื่อว่ายายนวล ตระกูลสุทธิผาย เป็นพี่ชายแม่เผ่าจิก และมีเรือนพ่อเผ่าทเนตร เมียชื่อว่ายายคำ เป็นต้นตระกูลยุทเนตร ต่อมาพ่อเผ่า ทเนตรถึงแก่กรรม แม่เผ่ามาแต่งงานกับพ่อเผ่าชา เป็นต้นตระกูลชาลุน ทางด้านวัดเหนือ มีพ่อเผ่ามุง เมียชื่อว่ายายตุ้ ต้นตระกูลแสนเชียงส่วนพ่อเผ่าสอน เมียชื่อตันเป็นต้นตระกูล จันท์รอด ถัดขึ้นไปอีกเป็นเรือนพ่อเผ่า เส้า เมียชื่อกำเป็นต้นตระกูลรอบคอบ พ่อเผ่าทิดมา เมียชื่อว่ายายวัน ต้นตระกูล มาปัดถา พ่อเผ่าอินทร์ เมียชื่อว่ายายตาเป็นต้นตระกูลฝ่ายอินทร์ พ่อเผ่าแก้ว เมียชื่อลี เป็นต้นตระกูลแก้วมะลิ พ่อเผ่าทิดนุ เมียชื่อ แอ เป็นต้นตระกูล พองไสยา พ่อเผ่า ธรรมวงศ์ เมียชื่อว่ายายดา เป็นต้นตระกูลสอนพรหม พ่อเผ่าทุม เมียชื่อสง เป็นต้นตระกูลพาสงค์ พ่อเผ่าพรหมเมียชื่อนาง เป็นต้นตระกูลแหวนพรหม พ่อเผ่าเอียงเมียชื่อพันลูกชื่อแม่เผ่ากาได้แต่งงานกับพ่อเผ่าก้อน จึงเป็นต้นตระกูลเอียงก้อน พ่อเผ่าทิดอด เมียชื่อบัว ต้นตระกูล จันท์รอด

ในสมัยแรกที่อพยพมาอยู่ใหม่ ๆ มีป่าไม้ใหญ่หนาทึบ ทางไปห้วยบังกอก็หาทางไปลำบากมีทางไปได้เพียงแห่งเดียวคือท่าวัด(วัดโพธิ์ไทร)ในริมห้วยบังกอจะมีต้นค้อใหญ่ต้นหนึ่ง จึงพากันขนานนามบ้านแห่งนี้ว่าบ้านท่าค้อ โดยเอาสัญลักษณ์ต้นค้อใหญ่กับท่าลงห้วยบังกอ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

๔. ทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

แหล่งโบราณคดีภายในตำบล

๕. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา / แนวคิดในการรักษาภูมิปัญญา

- ภาพถ่าย

- บรรยาย

- ใช้สื่อออนไลน์

ลงชื่อ นายพรเทพ ศรพรหม ผู้สำรวจข้อมูล

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔

โทรศัพท์ ๐-๙๗๐๒-๓๐๕๘